

**СИНДИКАТ РАДНИКА У ПРОСВЕТИ
СРБИЈЕ**

СРП

БЕОГРАД, Дечанска 14/5; тел/факс: 011/3236-259, 025/420-093
E-mail: sob@beograd.com, sindiso@sbb.rs

ОБРАЗОВАЊЕ СВИМА ДОСТУПНО?!

У сусрет Глобалној недељи акције „1 GOAL education for all“

Немилосрдне чињенице говоре да у овом тренутку, иако је од 2000-те године обухват деце обавезним образовањем повећан за 40 милиона, још увек између 75 и 80 милиона деце широм света немају никакву шансу ни да пођу у школу, па ни да је окончају, те тако неспособни и да читају, да пишу и да поседују било које вештине и знања, суочени су на доживотно сиромаштво и беду. Овогодишња Глобална недеља акције Интернационале образовања (EI) и помесних синдиката радника у просвети указује на овај проблем и захтева да се више средстава улаже у образовање, а нарочито у земљама у развоју. EI сугерише да земље у развоју увећају средства за образовање за 20%, да укину школарине, обезбеде квалитетне стручне наставнике и обезбеде да се деца нађу у школама, а не на послу.

Ово је прилика и да укажемо колико смо и ми далеко од овог циља, јер је процес издвајања за образовање код нас ретроградан и након скромног раста у периоду од 2001 до 2006. са 2,7% на 3,55% БДП поново је у паду и износи 3,3% БДП у овој години, с тим да је Влада сугерисала министру да „уштине“ од буџета 4 милијарде динара. Ако се зна да највећи део ових средстава одлази на плате, јасно је у каквом се очајном стању налази финансирање српског образовања, које и даље заузима релативно високо место (40-ти од 133 земље) на лествици квалитета образовних система и представља један од најбољих резултата у упоређивању свих сектора јавних служби у Србији са другима у посматраним земљама. Наравно, проблем је и изузетно ниско издвајање за науку (0,2% БДП), која је са образовањем везана као прст и нокат, те ће и у овој делатности тешко бити достигнут циљ од 1% БДП, уосталом као и 6% БДП за образовање. На овај начин Влада Републике Србије угрожава и сопствену стратегију о смањењу сиромаштва, као и реформске курсеве у образовању, јер финансирајући само плате, и то на изузетно ниском нивоу, не ствара предуслове да се реформа и оконча, а систем унапреди.

Други проблем и мото Недеље акције указује да је и код нас проблем доступност образовања. Наиме, иако Устав гарантује свима ово право, пракса је другачија и проблеми са доступности постоје на свим нивоима образовања, при чему је нешто боља ситуација у основном образовању, где је готово постигнут универзални обухват.

Проблем почиње у предшколском програму, који има обухват од око 39%, с тим да је код обавезног предшколског програма као услова за упис у основно образовање, он готово елиминисан. Међутим, нови Закон о предшколском васпитању и образовању отвара и нове дилеме, првенствено финансијске и указује да и поред позитивне законске регулативе остаје проблем финансирања

од стране ЈЛС и смештајних капацитета за најниже добне узрасте. Ово све усложњава проблем обухвата предшколским програмом, пошто на њега утичу и географске разлике и оне се крећу у распону обухвата од 45% деце у градовима до само 14% деце на селу. Посебан проблем је ромска популација, где је свега 4% ромске деце обухваћено предшколским програмом и обухват деце из сиромашних породица који је такође катастровалан – свега 7% ове деце налази се у програму.

Што се тиче основног образовања, обухват је готово потпун, али је стопа завршавања 95%. Уочено је и извесно осипање у току целог школовања, а поготову на (критичном) прелазу из 4. у 5. разред. Институције друштва немају систематизацију о стопи одустајања на овом нивоу, нити о броју повратника у школе, као што ни не постоји системска статистика о деци из рањивих група.

Обухват се смањује повећањем нивоа образовања, те је на нивоу средњег образовања свега 78% генерације обухваћено средњим стручним образовањем (и трогодишњим и четворогодишњим). Уз све проблеме који прате овај ниво образовања треба напоменути и проблем структуре уписа у четворогодишње школе, с обзиром на, по нама лошу, уписну политику, која подилази интресима потенцијалних средњошколаца и њихових родитеља, а не и потребама тржишта, односно школовању за занимање.

Што се тиче високог образовања, укупан обухват генерације је нешто мањи од 40%, што Србију сврстава у ред земаља које имају тзв. масовно високо образовање (сматра се да је образовање масовно уколико од 15% до 50% генерације учествује у високом образовању, док се систем са преко 50% назива универзалним високим образовањем). Од овог процента, нешто испод 1/3 (11%) су студенти на Високим школама струковних студија, док 26,6% студената студира на факултетима) Међутим, проблем је проценат студената који завршавају ово образовање и који се креће између 45% и 50% од броја уписаних студената. На крају крајева, број оних који доспеју до универзитетске дипломе изузетно је низак, што уз континуирани „одлив мозга“ представља један велики системски проблем.

О проблемима везаним за обухват и одустајање, као и факторима који утичу на доступност било ког нивоа образовања и системским решењима за проблеме, као и системским грешкама које утичу на обухват и одустајање, биће речи и у припремама за ГНА и у току саме ГНА, па ћемо Вас о свему и на време обавештавати. Текст о кључним порукама ГНА у преводу на српски можете преузети са нашег сајта.

Београд, 30.03.2010.год.

проф. Хаци Здравко М. Ковач
генерални секретар СрпС и НСПРВ

